

Afb. 1. Vissersboten op het strand van Fuengirola aan de Costa del Sol. Links ons appartement met uitzicht op zee en strand.

(Foto B. Entrop)

MALACOLOGIE AAN DE COSTA DEL SOL IN DECEMBER

door B. Entrop

Een stralende namiddagzon schiet ontelbare flitsende facetten in het vanuit de lucht geziene rimpelende oppervlak van een veel belovende Middellandse Zee.

De Jumbo-Jet, die met 500 passagiers aan boord twee en een half uur tevoren een in de mist gehuld Schiphol achter zich liet, maakt een wijde boog boven zee voor Malaga, om even later zijn tonnengewicht op 16 wielen perfect aan de grond te zetten. Het is de vijfde winter, waarin wij de verrukkelijke winterzon aan de Costa del Sol tijdens de kerstvacantie opzoeken. Deels om genietend van zon, rust, spaanse wijn en sinaasappelen een fijne ontspanningbrengende vakantie te beleven, deels om de altijd naar uitbreiding hunkerende museumcollectie tevreden te stellen. Terwijl de autobus mij in een klein uur durende rit langs de kust van Malaga naar Fuengirola brengt, bedenk ik dat de tijd nu wel gekomen is, om eens iets van onze ervaringen te publiceren, waarmee de lezers misschien hun voordeel kunnen doen. Reeds direct na de zomervacantie bespreken wij een bungalow of appartementen omdat de animo voor wintervacanties aan de Costa del Sol erg groot is.

In de afgelopen jaren hebben wij de plaatsjes Marbella, Calypso — een bungalowpark in de omgeving van Marbella — en Fuengirola als „basiskamp” gekozen om van daaruit te opereren.

Aangezien de ervaring ons geleerd had ,dat effectvol verzamelen slechts mogelijk is met de hulp van de Spaanse vissers, die elke avond met hun vis- en schelpenbuit aan land komen, hadden wij dit jaar een appartement uitgekozen aan de boulevard van Fuengirola.

Vanuit de zitkamer hadden wij een prachtig uitzicht op dat gedeelte van het strand, waar de visserboten tegen de avond met behulp van mankracht op het strand getrokken worden. Hierdoor zijn niet veel binnenkomende boten aan onze aandacht ontsnapt. (Afb. 1)

De relatie en de goede verstandhouding met de vissers wordt bevorderd, wanneer je een dagelijks aanwezige strandbezoeker bent. Een goede tip: neem veel hollandse kleine sigaartjes en sigaretten mee en wees gul in het uitdelen aan de vissers.

Hiermee breekt U het ijs, dat doorgaans met ons zeer gebrekkige spaans niet zo erg gemakkelijk te breken is. De vissers zullen gauw in de gaten krijgen met welk doel U langs de vloedlijn zo die er is en rond hun schepen op het strand zwerft.

Zo ongemerkt ben ik al aangeland bij één van de beste mogelijkheden om schelpen te verzamelen langs de Middellandse zee, namelijk de vissers. U verwachtte wellicht dat dit de uitgestrekte stranden zouden zijn. Dit is niet zo, want doorgaans loopt de zeebodem vanaf het strand vrij schuin af, hetgeen tot gevolg heeft dat weinig of geen schelpdieren door de golven op het strand terecht komen. Vaak ligt er langs de waterlijn een enorme strook van gladgerolde kiezels, die elke schelp, die nog op het strand terecht komt, in de kortst mogelijke tijd afrolt of kapot slaat.

Op plaatsen waar rotsformaties de stranden onderbreken, treffen we af en toe aantrekkelijke vloedlijntjes aan, waarin tussen veel afgerold materiaal nog wel verse exemplaren te vinden zijn. Dit hangt natuurlijk ook sterk af van de wind, die in dit geval uit westelijke richtingen moet waaien.

Het verschil tussen eb en vloed is in de Middellandse zee zo gering — een 20-30 cm — dat nauwelijks van een littoraal sprake is. Dit in tegenstelling tot de kusten van Bretagne waar het verschil wel 10 meter kan bedragen en waar voor de mariene bioloog een heerlijk verzamelparadijs tijdens eb droog valt.

Wanneer de temperatuur van het water het toelaat kan men snorkelend langs de rotsen levend materiaal verzamelen en ook door het werken met een sleepnet. Daar waar de vissersschepen op het strand getrokken worden kan de vloedlijn wat rijker zijn, omdat veel schelpenmateriaal bij het schoonmaken van de netten op het strand achterblijft en bij hoog water in een vloedlijntje terecht komt.

Over het algemeen moet U zich dus van het zoeken in de vloedlijnen niet veel voorstellen, vandaar dat wij ons in de afgelopen jaren meer op contacten met de vissers hebben ingesteld.

Afb. 2. Met mankracht worden elke avond de vissersboten op het strand getrokken. (Foto B. Entrop)

DE KUSTVISSERIJ

De kustvisserij wordt grotendeels uitgeoefend door boten van geringe afmetingen: roeiboten, sloepen met motorkracht en kleine kotters. Al deze boten moeten met handkracht op het strand worden getrokken, hetgeen een omslachtig karwei is, maar waarbij men niet te lui is om elkaar even te helpen. Op het strand staan stevige houten bokken, met een verticale dikke as, waaromheen een staalkabel gewikkeld zit, die met de boot verbonden is. Een stevige paal wordt in de spil gestoken en vijf, zes man brengen rondlopend de spil in beweging. (Afb. 2) Voetje voor voetje schuift de boot het strand op. Zware balken met glijgleuven, die met een soort vet worden ingesmeerd, worden voor de voorsteven gelegd. Het zal niet lang meer duren of ook de vissers van Fuengirola zullen een haven rijk zijn. Met man en macht wordt aan een haven gewerkt, die stellig ook gebruikt zal worden door watersporters, maar tevens een einde zal maken aan het spectaculaire beeld van schepen op het strand.

Wij moeten het natuurlijk op de eerste plaats hebben van vissers, die met hun netten de bodem raken. Echte grote trawlvissers zult u in Marbella en Fuengirola niet aantreffen. Daarvoor moet U naar grotere havens zoals Malaga en Estepona.

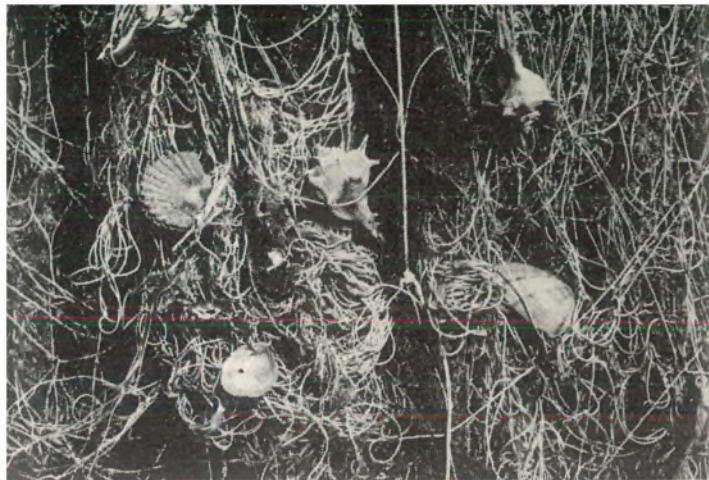
Maar in wat kleinere vorm wordt toch wel met het trawl-net gevestigd. Op afb. 1 liggen rechts en in het midden twee boten, die trawlvissers uitoefenen.

Het meeste schelpenmateriaal zowel in variatie als in aantallen heb ik verzameld via de netten van wat ik zou willen noemen de „zwabbervissers”. De zwabber bestaat uit een vloerkeedachtig net van ongeveer 4 x 5 meter, dat uit meerdere lagen net van verschillende maaswijdten is samengesteld. Het geheel maakt een verwarde indruk, die mede veroorzaakt wordt door het feit, dat het net vaak scheurt, doordat het aan de stenen op de bodem blijft haken. Het wordt door de vissers af en toe wel eens wat hersteld, maar juist de flodderige vorm van het „vloerkeed” is belangrijk voor de visserij. De vissers vissen voornamelijk schelpdieren en wel *Murex brandaris* L. en *Murex trunculus* L., die voor de consumptie veel gebruikt worden.

Het net is aan één zijde aan een stevige ijzeren stang bevestigd, die het net zodanig verzwaart dat het op de bodem blijft. Erg diep wordt niet gevestigd. Meestal worden twee van zulke netten tegelijkertijd links en rechts van het scheepje over de bodem gesleept.

Afb. 3. Kleine vissersboot op het strand van Fuengirola. De flodderige „zwabbernetten” hangen over de reling te drogen. Op het zand liggen twee glijbalken. (Foto B. Entrop).

Afb. 4. Detail van het „zwabbernet” met erin verstrikte schelpen zoals *Murex brandaris* L., *Trunculariopsis trunculus* L. *Pecten jacobaeus* L. en *Venerupis rhomboides* Pennant.
(Foto B. Entrop).

De beide genoemde gastropoden blijven gemakkelijk met hun doornachtige stekels in de warwinkel van draden in het net hangen.

Soms zitten ze er zo in verward, dat het een hele toer is om ze er uit te krijgen. Meestal komen de vissers tegen de avond aan land met de laatste trek nog vuil aan boord. Dat is voor ons natuurlijk de mooiste kans om te verzamelen.

De netten worden over de reling gehangen en de buit er uit gehaald. (Afb. 3 en 4). Voor alle andere soorten hebben de vissers geen belangstelling zoals *Venerupis rhomboides* Pennant, *Venerupis decussata* L., *Pecten maximus* (L.) en *Pecten jacobaeus* L., *Anomia ephippium* (L.) enz.

Vaak worden de netten ook plat op het strand uitgespreid om geheel schelpenvrij gemaakt te worden en te drogen. (Afb. 5).

Afb. 5. Vissers bezig om de laatste schelpen uit het „zwabbernet” te verwijderen.
(Foto B. Entrop).

Wanneer we de vissers een handje helpen om de Murex soorten te verzamelen, zijn zij ook weer bereid om de voor hun waardeloze soorten aan ons te geven, in plaats van weg te gooien.

In Marbella — ongeveer 30 km van Fuengirola — komen de kleine bootjes niet op het strand, maar liggen tegen de strekdam — opgebouwd uit grote rotsblokken — gemeerd. Het sorteren van de vangst gebeurt dan aan dek. Voor wat sigaren en een vriendelijke lach krijg je meestal wel toestemming om aan boord te stappen, soms moet dit via een aantal andere boten met halsbrekende toeren gebeuren.

Doorgaans komen de boten ongeveer gelijktijdig in de haven. Dan verdelen we de gezinsleden over verschillende boten, want je moet er als de kippen bij zijn. Alles wat je niet verzamelt, gaat over boord en ben je kwijt.

Klein materiaal valt vaak uit de netten op het dek en verzamelt zich in het gangboord. Doorsnuffel dus ook die plekje. Kortom laat niets aan de aandacht ontsnappen.

De ene dag is de oogst groter dan de andere. Ook de soorten variëren al naar gelang de visgrond verschillend van karakter is.

We hebben eens geluk gehad toen in de netten verschillende mooie stukken hoornkoraal *Eunicella cavolinii* (Koch) (Afb. 6) verstrikt waren geraakt. Enkele waren met substraat en al door het net afgerukt. Een heel fraai exemplaar was verweven met de wormslak *Vermetus arenarius* (L.), die op zijn beurt weer geheel ingekapseld was door een kolonie tunicaten-*Distomus variolosus* Gaertner. Om het hoornkoraal en de *Vermetus* te kunnen conserveren moest helaas de tunicatenkolonie verwijderd worden.

Afb. 6. Een mooie wormslak — *Vermetus arenarius* (L.) — gegroeid rond de takken van hoornkoraal-*Eunicella cavolinii* (Koch). Als substraat een grillige steenklomp, die geheel uit kalkalgen is opgebouwd. (Foto B. Entrop).

Afb. 7. Twee exemplaren *Simnia spelta* (L.) op het hoornkoraal *Eunicella cavolinii* (Koch).
(Foto B. Entrop).

Deze bijzondere vondst bleek nog waardevoller toen wij bij nauwkeurig onderzoek ontdekken, dat op de takjes van het hoornkoraal ook nog enkele exemplaren *Simnia spelta* (L.) voorkwamen. Ze zijn verwant met de Cypraeidae, maar behoren tot de familie van de Amphiperatidae. Ze lijken enigszins op cypraea's, hebben geen tanden in de mond en zijn aan de uiteinden toegespitst. (Afb. 7.).

Later vonden we nog een aantal juveniele exemplaren, die slechts 2—3 mm groot waren en zo dicht tegen de hoornkoraaltakjes zaten, dat ze met moeite te ontdekken waren.

Op een andere dag kwam er een kleine trawler binnen, die met een vleetachtig net gevist had. De vis was er al lang uitgehaald, maar toen het net van boord gehaald werd om gerepareerd te worden, kwamen er duizenden mantelschelpen — *Chlamys opercularis* (L.) uit, die nog grotendeels levend waren.

Ze waren halfwas, 3—4 cm en met de prachtigste bonte kleurpatronen. Het is mogelijk, dat het net juist even bodem had gehaald zodat bij het inhalen de op de bodem liggende of er boven zwemmende mantelschelpen gevangen konden worden. Ze waren namenlijk niet verward in de kleine mazen, maar zaten gewoon gevangen tussen de plooiën. Ook enkele zeepaardjes *Hippocampus antiquorum* Leach waren het slachtoffer geworden. In veel geringere hoeveelheid zaten *Chlamys varius* (L.) en *Chlamys glabra* (L.) in het net.

Enkele zeldzame kleuren troffen we tussen de mantelschelpen en wel: paars (1 ex.) geel (1 ex.) en albinovorm (2 ex.).

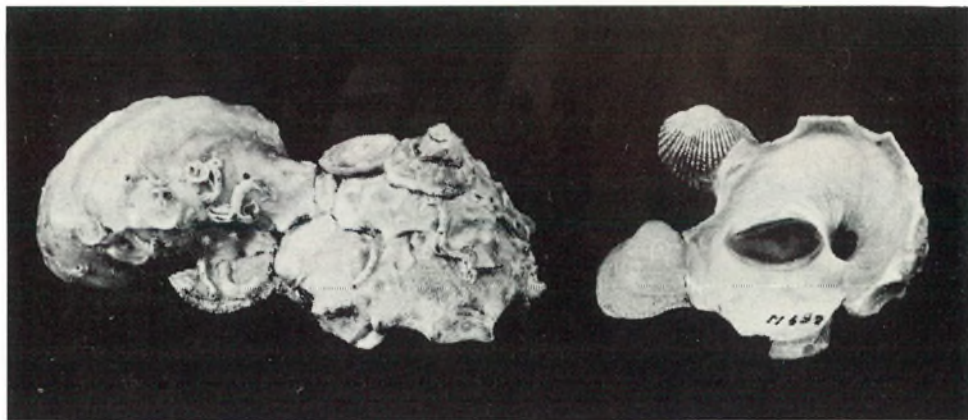
Ik keer nog even terug naar de „zwabbervisserij”, want die levert inderdaad de meest verrassende vondsten. Op dode schelpen b.v. vinden we vrij frequent *Capulus hungaricus* (L.) de Hongaarse muts, soms met een prachtige rose of violette binnenkant. Paardezadels-*Anomia ephippium* (L.) komen enorm veel voor. Vooral de grootte, tot 8—9 cm diameter, viel op. Sommige zaten met meerdere exemplaren aan elkaar verbonden met de byssussteel, die door de opening van de onderste klep naar buiten komt en waarmee het dier zich aan allerlei substraten vasthecht.

Uit een en ander zal de lezer duidelijk geworden zijn, dat de vangsten zeer lonend waren. Elke tocht langs het strand waar de boten lagen, leverde enkele grote plasticzakken vol schelpen op. Maar dat betekende ook dat soms tot diep in de nacht de pan met verse schelpen zoetgeurend op het gasfornuis stond te dampen en daarna nog vele uren aan het schoonpeuteren, afborstelen en opercula inplakken besteed moesten worden.

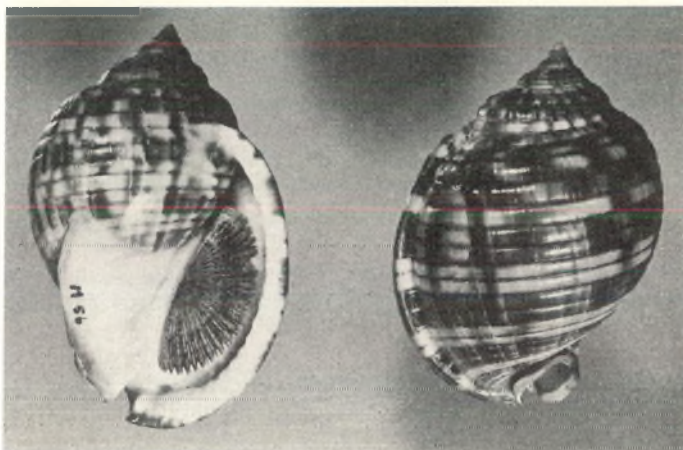
Maar dat moet je natuurlijk voor een rijke oogst over hebben. De reden dat we deze winter Fuengirola als standplaats hadden uitgezocht, was de vondst van 2 zeldzame exemplaren *Xenophora crisper* (Koenig) in 1970. Eén op het strand, maar duidelijk afkomstig van een vissersboot en 1 aan dek. Het strandexemplaar bevatte nog het dier met het operculum. Het is misschien wat bijgelovig, maar we dachten: wie weet levert 1971 ook weer een exemplaar op. En die hoop is bewaarheid. Inderdaad is nu een derde exemplaar aan de museumcollectie toegevoegd. De eigenlijke schelp is nauwelijks herkenbaar door de vele schelpjes en schelpstukjes, die door het dier op zijn huis vastgekit zijn. Een echte schelpenverzamelaar onder de zeedieren dus. (Afb. 8).

Een andere aantrekkelijke soort uit de Middellandse zee, die ook door de vissers naarstig verzameld wordt, is *Astraea rugosa* (L.). Niet zozeer voor de consumptie, maar wel voor het fel oranje-rode, porceleinachtige operculum, dat veel aftrek vindt in de byouteriënindustrie. In armbanden, oorknoppen en manchetknopen worden ze verwerkt.

Nietegenstaande dat, wisten wij toch een aantal mooie exemplaren compleet met operculum te bemachtigen.

Afb. 8. *Xenophora crisper* (Koenig). De schelpenverzamelaar onder de schelpen. Links een exemplaar waaraan grote stukken van *Ostrea's* — oesters — zijn vastgekit. De schelp zelf wordt bijna onherkenbaar. Rechts een ander exemplaar met operculum van de onderzijde. (Foto B. Entrop).

Afb. 9.
Semicassis undulata
 (Gmelin). Heel opvallend is de fraaie vorm van het operculum.
 (Foto B. Entrop).

Eveneens een opmerkelijk operculum heeft *Semicassis undulata* (Gmelin), die regelmatig in de netten te vinden is, zij het dan dat de schelp dikwijls bewoond is door de heremietkreeft *Pagurus arrosor* (Herbst).

De slakken worden ook gegeten, zoals zovele weekdiersoorten in Spanje en Italië. Het operculum is aan de spilzijde van het slakkenhuis vrijwel recht en aan de mondrandzijde halve maanvormig gebogen. Vanaf het midden van de rechte zijde stralen fijne richels naar de omtrek. Het lijkt wat op de stralen van een ondergaande zon. (Afb. 9).

Wie ook belangstelling heeft voor andere lagere diersoorten dan alleen de mollusken, kan op de kleine boten zijn hart opvallen. Het net heeft op de bodem een ware menagerie van bodemdieren verzameld.

Soms prachtige zeeappels, enorm grote zeesterren (ong. 50 cm) *Astropecten aurantiacus* (L.), haarsterren *Antedon mediterranea* (Lam.) enz. Van de laatste soort is het verre van eenvoudig om volkomen gave exemplaren te verzamelen. Bij honderden zitten ze in de netten, maar de fragiele armen zijn bijna altijd licht of zwaar beschadigd. Verder wil ik noemen sponzen, manteldieren, vele krabbensoorten enz. enz.

Deze dieren dienen afzonderlijk vervoerd te worden, omdat ze anders zeker kapot zullen aankomen. Bovendien vragen ze een speciale conserveringsmethode.

Wij nemen altijd een hoeveelheid formaline 4% als conserveringsvloeistof mee, waaraan per liter 10 gram borax is toegevoegd, dat de kalkoplossende werking van formaline neutraliseert. Hierin kunt U nagenoeg alle lagere dieren conserveren. Een nadeel is dat formaline verstijvend werkt, zodat U later b.v. bij het opzetten van krabben in de juiste stand wat moeite kunt hebben.

Wij moeten in de Vita Marina ook maar eens een uitvoerig artikel wijden aan de technieken van het prepareren van lagere dieren, zodat U ook die organismen in een collectie kunt onderbrengen.

De vismarkten — zeker de moeite van een bezoek waard — leveren op malacologisch gebied niet zo veel bijzonders op. Het zijn meestal slechts enkele geijkte soorten die op de toonbank uitgespreid worden, zoals *Glycymeris glycymeris* (L.) niet eens veelvuldig, *Mytilus galloprovincialis* Lam., *Pecten maximus* (L.), vaak aan de randen beschadigd, *Crassostrea virginica* (Gmelin), *Callista chione* (L.), *Chamelea gallina* (L.) en *Venerupis aurea* (Gmelin).

Een nadeel van schelpen verzamelen op de vismarkt is, dat U geen enkel gegeven bezit omtrent de visgrond, de datum enz.

LIJST VAN GASTROPODEN EN PELECYPODA VERZAMELD UIT DE NETTEN VAN VISSERSBOTEN EN LANGS DE STRANDEN VAN DE COSTA DEL SOL IN SPANJE.

GASTROPODA

Fam. HALIOTIDAE

Haliotis tuberculata L.

Fam. FISSURELLIDAE

Diodora gibberula (Lam.)

Diodora italica (Defrance).

Diodora nubecula (L.).

Fam. PATELLIDAE

Patella rustica L.

Patella caerulea L.

Fam. TROCHIDAE

Calliostoma granulatum (Born).

Calliostoma conulum (L.).

Calliostoma zizyphinus (L.).

Calliostoma laugierii Payraudeau.

Gibbula magus (L.).

Gibbula fanulum (Gmelin).

Gibbula varia L.

Gibbula richardi Payraudeau.

Monodonta turbinata (Born).

Jujubinus exasperatus (Pennant).

Clanculus jussievi (Payraudeau).

Fam. TURBINIDAE

Astraea rugosa (L.).

Fam. TURRITELLIDAE

Archimediella triplicata (Brocchi).

Turritella communis Risso.

Fam. ARCHITECTONICIDAE

Philippia falliciosa (Tiberi).

Fam. CERITHIIDAE

Gourmya vulgata (Brug.).

Fam. EPITONIIDAE

Epitonium clathrus mediterraneum

(Kobelt).

Cirsostrema cochlear (Sow.).

Fam. CALYPTRAEIDAE

Calyptraea chinensis (L.).

Xenophora crispa (Koening).

Fam. CAPULIDAE

Capulus hungaricus (L.).

Fam. APORRHAIIDAE

Aporrhais pespelicani (L.).

Fam. CYMATIIDAE

Cymatium parthenopum (v. Salis).

Cymatium corrugatum (Lam.).

Ranella gigantea (Lam.).

Charonia lampas (L.).

Fam. ERATOIDAE

Trivia monacha (Da Costa).

Fam. CYPRAEIDAE

Luria lurida (L.).

Fam. AMPHIPERATIDAE

Pseudosimnia carnea (Poiret).

Simnia spelta (L.).

Fam. NATICIDAE

Payraudeautia intricata (Donovan).

Naticarius dillwyni (Payraudeau).

Lunatia alderi (Forbes).

Lunatia guillemini (Payraudeau).

Tectonatica flammulata (Rèquiem).

Fam. CASSIDIDAE
Semicassis undulata (Gmelin).
Semicassis saburon (Brug.).
Galeodea tyrrhena (Gmelin).

Fam. MURICIDAE
Murex brandaris L.
Trunculariopsis trunculus L.
Thais haemastoma (L.).
Ceratostoma erinaceum (L.).

Fam. CORALLIOPHILIDAE
Coralliophila lamellosa Philippi.

Fam. PYRENIDAE
Columbella rustica (L.).

Fam. BUCCINIDAE
Neptunea contraria (L.).
Buccinulum corneum (L.).

Fam. NASSARIIDAE
Sphaeronassa mutabilis (L.).
Cyclope neritea (L.).
Hinia incrassata (Ström).
Hinia reticulata (L.).
Hinia varicosa Turton.
Hinia costulata (Renieri).
Naytiopsis granum (Lam.).
Amyclina corniculum (Olivi).

Fam. FASCIOLARIIDAE
Fusinus rostratus (Olivi).
Fusinus rostratus pulchellus
 (Philippi).

Fam. MITRIDAE
Mitra zonata Marryat.

Fam. CANCELLARIIDAE
Cancellaria cancellata (L.).

Fam. VOLUTIDAE
Cymbium papillatum Schuhmacher.

Fam. TURRIDAE
Turris undatiruga (Bivona).
Raphitoma reticulata (Renieri).
Comarmondia gracilis (Montagu).

Fam. CONIDAE
Conus ventricosus Gmelin.

PELECYPODA

Fam. NUCULANIDAE
Nuculana pella (L.).

Fam. ARCIDAE
Tetrarca tetragona (Poli).
Arca noae L.
Striarca lactea L.

Fam. GLYCYMERIDAE
Glycymeris philippi (Pallary).
Glycymeris bimaculata (Poli).
Glycymeris violascens (Lam.).

Fam. ANADARIDAE
Diluvarca diluvii Lam.

Fam. MYTILIDAE
Amygdalum agglutinans (Cantraine).
Mytilus galloprovincialis dilatatus
 Philippi.

Fam. PTERIIDAE
Pteria hirundo (L.).

Fam. PECTINIDAE
Pteria hirundo (L.).

Fam. PECTINIDAE
Aequipecten opercularis (L.).
Chlamys varia L.
Aequipecten lineatus (Da Costa).
Chlamys sulcata sulcata Müller.
Flexopecten flexuosus Poli, var.
duplicatus Locard

EEN GREEP UIT DE MALACOLOGISCHE MIDDELLANDSE ZEE FAUNA

- Trunculariopsis trunculus* L.
- Gourmya vulgata* (Brug.).
- Buccinulum corneum* (L.).
- Ceratostoma erinaceum* (L.).
- Semicassis saburon* (Brug.).
- Galeodea echinophora* (L.).
- Capulus hungaricus* (L.).
- Cymatium corrugatum* (Lam.).
- Charonia lampas* (L.).
- Murex brandaris* L.
- Ranella gigantea* (Lam.).
- Rudicardium tuberculatum* (L.).
- Cymbium papillatum* Schuhmacher.
- Thais haemastoma* (L.).
- Pecten jacobaeus* L. *albinovorm*.
- Pecten jacobaeus* L.
- Acanthocardia spinosa* (Solander).
- Pteria hirundo* (L.).
- Aequipecten opercularis* (L.).
- Anomia ephippium* (L.).

- Flexopecten flexuosus Poli.
 Pecten jacobeus L.
 Pecten maximus (L.).
- Fam. LIMIDAE
 Lima lima (L.).
 Mantellum inflatum (Chemnitz).
- Fam. ANOMIIDAE
 Anomia ehippium (L.).
 Anomia ehippium (L.). var. aspera
 Philippi.
 Anomia ehippium (L.) var.
 membranacea Lambert
 Anomia ehippium (L.). var.
 electrica (L.).
- Fam. CARDITIDAE
 Cardita calyculata (L.).
 Cardita aculeata (Poli).
- Fam. GLOSSIDAE
 Glossus humanus (L.).
- Fam. UNGULIDAE
 Diplodonta isabelliformes (Locard).
 Ungulina oblonga Daudin.
- Fam. CARDIIDAE
 Rudicardium tuberculatum (L.).
 Cerastoderma glaucum Brug.
 Laevicardium oblongum (Chemn.).
 Laevicardium norvegicum
 mediterraneum (Bucq.).
 Acanthocardia aculeata (L.).
 Acanthocardia spinosa (Solander).
 Acanthocardia echinata mucronata
 (Poli).
- Fam. VENERIDAE
 Pitar rude rude Poli.
 Callista chione (L.).
 Pitar rude rude (Poli) var.
 scriptum (Brusina).
 Gouldia minima (Montagu).
 Dosinia lupinus Poli.
 Ventricoloidea nux (Gmelin).
 Venus verrucosa L.
 Circomphalus casinus (L.).
 Chione ovata (Pennant).
 Clausinella brongniarti (Payraudeau).
 Dosinia exoleta (L.).
- Fam. PAPHIIDAE
 Venerupis rhomboides Pennant.
 Chamelea gallina (L.).
 Venerupis venerupis geographica
 (Gmelin).
 Venerupis venerupis muscariana
 (Mont.).
 Venerupis decussata L.
 Irus irus (L.).
- Fam. HIATELLIDAE
 Panope glycymeris (Born).
- Fam. DONACIDAE
 Donax semistriatus Poli.
 Donax variegata Gmelin.
 Donax trunculus (L.).
- Fam. SANGUINOLARIIDAE
 Gari fervensis (Gmelin).
 Psammocola depressa (Pennant).
 Azorinus chamasolen (Da Costa).
 Solecurtus strigillatus L.
 Solecurtutus scopulus (Turton).
- Fam. TELLINIDAE
 Tellina pulchella (Lambert).
 Macoma cumana (O. G. Costa).
 Fabulina compressa (Brocchi).
 Arcopagia crassa (Pennant).
 Quadrans serratus (Brocchi).
- Fam. SCROBICULARIIDAE
 Abra pellucida var. apesa De Gregoria.
- Fam. MESODESMATIDAE
 Donacilla cornea Poli.
- Fam. MACTRIDAE
 Lutraria angustior Philip.
 Psammophila magna (Da Costa).
 Mactra corallina stultorum (L.).
 Spisula triangula (Brocchi).
 Spisula solida (L.) var.
 truncata (Montagu).
 Eastonia rugosa (Helbling).
 Mactra glauca Born).
- Fam. CORBULIDAE
 Corbula gibba (Olivi).
- Fam. GASTROCHAENIDAE
 Rocellaria dubia (Pennant).